

PRACOVNÁ PORADA O VÝPOŽIČNÝCH SLUŽBÁCH V KIS VIRTUA

PhDr. Darina Janovská*

Vedúci výpožičných služieb každej knižnice, ktorá používa vo výpožičnom procese knižnično-informačný systém VIRTUA (ďalej KIS VIRTUA), sa každoročne stretávajú v Slovenskej národnej knižnici (SNK) na pracovnej porade zameranej na riešenie aktuálnych problémov a na získanie informácií o zmenách po implementácii (upgrade) vyššej verzie systému. Z tohto hľadiska bol pre výpožičný proces osobitne náročný druhý polrok 2011 a začiatok tohto roku, pretože KIS VIRTUA bol v tomto období upgradovaný dvakrát.

Prvý upgrade, pri ktorom bola implementovaná verzia 2010_3, sa uskutočnil 19. – 22. augusta 2011. Do výpožičných služieb priniesol nové momenty, najmä v súvislosti s riešením kategórií v aktivitách čitateľov. Knižnice boli informované o zmenách na pracovnej porade, ktorá sa konala 26. augusta 2011 v SNK v Martine.

Ďalší upgrade (na verziu 2011_1_3) sa uskutočnil v decembri 2011, pričom rutinná prevádzka sa začala 9. januára 2012. Knižnice mali možnosť otestovať si novú verziu v demoverzii, no nie vždy sa dá otestovať všetko. Týka sa to predovšetkým rôznych správ pre čitateľov, ktoré sa odosielať elektronickou poštou, ako sú pripomienky (oznamy o blížiacom sa konci výpožičnej lehoty), upomienky a oznamy o vrátení rezervovanej publikácie.

Z tohto dôvodu sa 23. marca 2012 konala v SNK už 10. pracovná porada, na ktorej sa zúčastnili prakticky všetky knižnice používajúce pri výpožičkách KIS VIRTUA. Niektoré knižnice vyslali na poradu okrem svojho stáleho zástupcu aj ďalších pracovníkov z výpožičných služieb.

Na porade sa zúčastnili i pracovníci Oddelenia informačných a komunikačných technológií (IKT) SNK, ktorí zabezpečujú technickú stránku systému VIRTUA, aby mohli odpovedať na priame otázky účastníkov.

Keďže pracovné porady slúžia aj na zopakovanie všetkých činností a transakcií realizovaných vo výpožičnom procese, na uvedenej porade odzneli informácie o údajoch potrebných na registráciu domáceho i zahraničného čitateľa, o riešení situácie pri vydaní nového čitateľského preukazu po jeho strate, poškodení alebo pri nečitateľnosti čiarového kódu, o predĺžovaní platnosti čitateľského preukazu a o tlači a údajoch na prihláške čitateľa, pričom účastníci predkladali rôzne zaujímavé návrhy (napr. zablokovanie nových výpožičiek čitateľom,

ak majú výpožičky po uplynutí výpožičnej lehoty alebo neuhradené sankčné poplatky).

Po decembrovom uprade nastali zmeny pri hesle, ktoré je jedným z identifikačných údajov nevyhnutných pre vstup do konta čitateľa v online katalógu knižnice. Od začiatku tohto roku majú čitateľa možnosť meniť si heslo sami cez OPAC.

Ďalšia zmena sa týka **klienta** a spočíva v tom, že po uzavretí registračného formulára čitateľa sa heslo dostane do zakódovanej podoby, čiže pracovníci výpožičných služieb ho nevidia. Na margo zabudnutého hesla alebo hesla detského čitateľa účastníci pomohli svojimi otázkami a pripomienkami eliminovať možné problémy, ktoré by sa v súvislosti so zakódovanou podobou hesla mohli vyskytnúť.

Tematický blok súvisiaci s registráciou a preregistráciou čitateľa bol ukončený demonštráciou vyhľadávania čitateľa podľa chybového stavu a problematikou likvidácie osobných údajov čitateľov. Záznamy sa dostávajú do chybového stavu spravidla vtedy, keď chýbajú niektoré z povinných polí alebo pri duplicitnom čiarovom kóde; posledné dve verzie KIS VIRTUA kontrolujú aj správnosť zápisu dátumu narodenia. Účastníci sa dohodli na pravidelnej kontrole a oprave týchto záznamov.

Veľkú pozornosť venovala porada **likvidácii osobných údajov čitateľov, vymazávaniu čitateľov z databázy a likvidácii ich prihlášok**, pretože si to vyžaduje zákon č. 284/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov. SNK poskytuje zúčastneným knižniciam zoznamy čitateľov, ktorí dva roky od skončenia platnosti čitateľského preukazu neboli v knižnici a nemajú voči nej žiadne záväzky. Napríklad zoznamy, ktoré sme zaslali knižniciam začiatkom minulého roku, sa týkali čitateľov, u ktorých sa platnosť čitateľského preukazu skončila najneskôr 31. decembra 2008 a ktorí neboli v knižnici do 31. decembra 2010. V najbližšom období im poskytneme zoznamy čitateľov za obdobie 2009 – 2011. Knižnice si môžu následne čitateľov vymazať samy, alebo o to môžu požiadať SNK.

Ďalší tematický blok súvisel s **výpožičnými transakciami** (výpožičky, predĺženie výpožičnej lehoty, vrátenie). Zástupcom knižníc sme objasnili dôvody, ktoré bránia absencnému výpožičovaniu dokumentov na CD nosičoch.

Vzhľadom na to, že v poslednom čase sa robí veľa chýb pri rezervovaní výpožičaných dokumentov cez klienta,

* Slovenská národná knižnica – Sekcia služieb, Martin
e-mail: darina.janovska@snk.sk

na porade sme zástupcom knižníc podrobne predstavili proces rezervovania a zároveň ich upozornili na najčastejšie chyby, medzi ktoré patrí rezervácia dokumentu na bibliografický záznam, hoci VIRTUA pripúšťa rezerváciu iba na konkrétny exemplár dokumentu. V tomto bloku odznelo aj najviac otázok zo strany účastníkov.

Tematický blok sa končil informáciami o práci s nevybavenými žiadaniami, o transakčnom logu a audite poplatkov.

Najväčšia zmena v súčasnej (ale už aj v predchádzajúcej) verzii výpožičiek v KIS VIRTUA nastala v **zobrazovaní aktivít čitateľa**, pričom sa znížil počet kategórií. Pôvodne boli výpožičky nežiadané a žiadané iným čitateľom rozdelené do dvoch kategórií, v súčasnosti sa nachádzajú spoločne v jednej kategórii, čo je nepraktické, pretože pri komunikácii s čitateľom sa na zistenie rezervácií musia záznamy otvárať. K problému sa vyjadrili aj pracovníci IKT.

Ďalším bodom programu boli **výstupy pre čitateľov** (pripomienky, upomienky a oznamy o vrátení rezervovanej publikácie), ktorých generovanie sa po upgrade

narušilo. Na odstraňovaní problémov sa intenzívne pracuje.

Prítomných sme informovali aj o **štatistike čitateľov a výpožičných transakcií**, ktorú pre knižnice zhotovuje štyrikrát ročne SNK. Verejné knižnice prejavili záujem aj o mesačné štatistiky a tiež o štatistiky týkajúce sa *Týždňa slovenských knižníc*, čo sme akceptovali.

Posledným bodom programu bol **web OPAC**. Zástupcovia knižníc upozornili nielen na rozdielnu terminológiu a rozdielne údaje používané v konte čitateľa (v aktivitách a zhrnutí), ale aj na ďalšie problémy, ktoré treba odstrániť v záujme spokojnosti používateľov.

Pravidelné pracovné porady o výpožičkách v KIS VIRTUA považujeme za veľmi dôležité, pretože podstatnou mierou prispievajú k správne fungovaniu výpožičného procesu.

Najbližším podujatím bude odborný seminár venovaný medziknižničným výpožičným službám (MVS) v KIS VIRTUA, ktorý sa pod gesciou SNK uskutoční 22. mája 2012 v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave.

PŮVODNÉ, TRADIČNÉ ZNALOSTI – AKTUÁLNA TÉMA NA PÔDE IFLA

Téma pôvodných, tradičných znalostí je opäť aktuálnou témou, ktorej sa venoval 1. prezidentský míting novej prezidentky IFLA Ingrid Parent s názvom *Pôvodné, tradičné znalosti: miestne priority a globálne súvislosti*.

Medzinárodné podujatie prezidentky IFLA sa konalo 12. – 14. apríla 2012 v kanadskom meste Vancouver v priestoroch University of British Columbia, kde nová prezidentka IFLA pracovne pôsobí ako riaditeľka Univerzitetnej knižnice.

Ingrid Parent slávnostne prevzala svoj prezidentský post IFLA v auguste 2011 na výročnej konferencii IFLA v Portoriku, ktorému predchádzalo dvojročné prípravné obdobie v pozícii IFLA President-elect. Na miesto prezidentky medzinárodnej organizácie *International Federation of Library Associations and Institutions*, ktorá je globálnym hovorcom knihovníckej profesie vo svete, bola prvý raz v histórii IFLA zvolená kanadská knihovníčka.

Nová prezidentka IFLA si pre svoje dvojročné funkčné obdobie 2011 – 2013 zvolila prezidentskú tému *Knižnice: potenciál pre zmeny*, ktorá vystihuje významný vplyv knižníc na jednotlivcov, miestne spoločenstvá a celú spoločnosť.

Prezidentský míting novej prezidentky IFLA s ústrednou témou *Pôvodné, tradičné znalosti: miestne priority a globálne súvislosti* bol príležitosťou pre všetkých záujemcov o pôvodné, tradičné znalosti z hľadiska ich tvorby, organizácie a sprístupňovania v záujme lepšieho porozumenia miestnych a globálnych otázok v rôznych častiach sveta. Ambíciou medzinárodného podujatia bolo prostredníctvom vzájomného zdieľania praktických skúseností dosiahnuť pokrok v chápaní pôvodných, tradičných znalostí na miestnej i medzinárodnej úrovni.

Podrobný odborný program s archívom prezentácií je dostupný na internete:

<<http://iflindigenouknowledge2012.ok.ubc.ca>>.

Pri príležitosti medzinárodného podujatia bol sprístupnený prehľad publikovaných odborných článkov na tému pôvodných, tradičných znalostí na oficiálnej webovej stránke IFLA. Dostupné na internete: <<http://ifl.sagepub.com/cgi/collection/indigenouknowledge>>.

Ing. Silvia Stasselová
predsedníčku Spolku slovenských knihovníkov